

Skogssällskapet

Skogsvärden

NR 1/2020 ÅRGÅNG 50

EN TIDNING FRÅN SKOGSSÄLLSKAPET OM SKOG, FASTIGHETER OCH EKONOMI

En titt i spåkulan

I år firar Skogssällskapet 50 år som tidningsutgivare. Det uppmärksammar vi genom att både blicka bakåt och framåt: Vad har hänt i skogsbruket de senaste 50 åren – och var är vi om 50 år?

> Aktuellt > Skogsägarskolan: Upplåtelser och servitut > Hej skogsägare!

Calle Nordqvist

Vd Skogssällskapet

Räcker skogen till?

ATT TRÄD VÄXER länge och att skogsbruk är långsiktigt vet vi väl alla. En stor del av de skogar som vi har i dag planterades i ett samhälle med starkt fokus på att bygga välfärd för alla, folkhemmets tid. Skogen skulle ge råvara, så mycket som möjligt och så effektivt som möjligt. De skogar vi planterar i dag blir framtidens skogar. Vilka förutsättningar och värderingar kommer man att ha när dessa skogar är avverkningsmogna?

1970 kom första utgåvan av Skogssällskapets tidning. Då hette den Årsringar, och en snabb tillbakablick visar att mycket har hänt sedan dess. Lika mycket lär hända de kommande 50 åren. För att sja om skogens framtida roll satte vi samman en panel som fick diskutera hur de tror att vi ser på skogen om 50 år.

Om någon läser artikeln på s. 8–12 år 2070 kanske de kommer att fnissa lite, eller skaka på huvudet åt våra spekulationer, precis som vi i dag fnissar åt gamla filmklipp från 60- och 70-talen där de fantiserar om hur livet blir på 2000-talet. För hur vi än försöker så utgår vi ju alltid från nuet när vi planerar inför framtiden. Ett mycket tydligt exempel på det är ekarna på Visingsö som planterades på 1830-talet för att bli material till kungens skeppsbyggen. När ekarna var leveransklara 1975 byggdes inte längre några båtar inom marinen i trä.

ÄVEN OM VI inte kan veta hur vi kommer att se på skogens roll om 50 år, så ser vi tydligt hur anspråken på skogen ökar. Och jag är övertygad om att skogen kommer att fortsätta att spela en nyckelroll i samhället.

För drygt 100 år sedan, när Skogssällskapet grundades, hade stora delar av södra Sveriges skogar avverkats utan att återplanteras. Skogsmarken hade omvandlats till utarmade ljunghedar. 1912 grundades Sydvästra Sveriges Skogssällskap med målet att återplantera ljunghedarna och ombilda dem till allmänningsskogar. Trä som råvara var efterfrågat till allt från skeppsbyggen och silltunnor till kolning och byggnadsvirke, och utan återplantering skulle skogen helt enkelt inte räcka till.

I dag står vi inför ett liknande dilemma. Räcker skogen till allt det som vi behöver den till? Skeppen, kolet och silltunnorna känns avlägsna. I dag pratar vi om viskos, nanocellulosa, ekosystemtjänster och kolbindning i form av stående skog. Produkterna ändras, men grundfrågan om vad vi vill att skogen ska räcka till består.

1962 OMVANDLADES SKOGSSÄLLSKAPET från förening till allmännyttig stiftelse, och vi fick inskrivet i våra stadgar att vi ska verka för skogshushållning och naturvård. Skogshushållning kan kännas som ett gammaldags begrepp, men att hushålla med skogens resurser är högaktuellt.

För oss handlar det om att utveckla våra egna och våra kunders skogar, så att alla delar av skogsfastigheten producerar och blir rikare på olika värden. Vi kan inte veta vad framtiden bär med sig, men genom gedigen forskning och lång erfarenhet kan vi rusta skogarna så bra vi kan inför framtiden, så att skogen räcker till allt vi behöver den till. 🌱

Skogssällskapet

Skogsvärden är en tidning från Skogssällskapet om skog, naturvård, marknad, fastigheter och ekonomi. Den ges ut fyra gånger per år.

Årgång 50, vår 2020.
ISSN 1650-7444

ANSVARIG UTGIVARE

Calle Nordqvist: 031-335 66 32
calle.nordqvist@skogssallskapet.se

PRODUKTION

Oh My! ohmy.co

REDAKTÖR

Malin Letser: malin@ohmy.co

ART DIRECTOR

Fanny Cederlund

OMSLAGSBILD

Bea Holmberg

REDAKTIONSRÅD

Gustav Claesson

Karin Fällman

Lotta Möller

Ulrika Lagerlöf

TRYCK

Gävle Offset AB

ADRESSÄNDRING ELLER AVREGISTRERING

skogssallskapet.se/adressandring,

skogssallskapet.se/avregistrering

Eller hör av dig till Ulrika Lagerlöf:

018-50 05 02

ulrika.lagerlof@skogssallskapet.se

Stiftelsen Skogssällskapet

Box 11374

404 28 Göteborg

Tel 0771-22 00 44

”Givetvis är ett förändrat klimat en stor oro, samtidigt är det så att skogen är en viktig del av lösningen på problemen.”

Leif Sollén, skogsägare i Umeå.

FOTO: LUIS ACOSTA

Nr 1.20

04-05. AKTUELLT

Vi summerar det senaste från skogssfären, bland annat att branschen nu kraftsamlar för att bekämpa angreppen från granbarkborre och att det så kallade lavskrikemålet kan vara på väg att få ett avslut.

06-21. TEMA: HISTORIA & FRAMTID

Det har gått 50 år sedan Skogssällskapet började ge ut sin tidning. Vad har hänt i skogen sedan dess - och hur ser de kommande 50 åren ut?

22-23. SKOGSÄGARSKOLAN

Har du koll på dina upplåtelser och servitut? Vi reder ut skillnaden mellan olika upplåtelseformer - och vad som är viktigt att känna till.

24. HALLÅ DÄR...

Vi har intervjuat Jon Montan, ny skogsförvaltare i Halland, där Skogssällskapet nu gör en nysatsning.

25. VIRKESKRÖNIKAN

Pontus Larsson, produktions- och virkeschef på Skogssällskapet, blickar framåt på året som väntar.

26-27. HEJ SKOGSÄGARE!

Jyrki Mäki bor i Estland men äger skog i Finland. Nu vill han utöka sitt skogsintresse och lära sig mer om skogsbruk - till sin hjälp har han Skogssällskapet.

Vi samlade en panel för att diskutera skogens framtid.

Läs samtalet på sidorna 8-12. FOTO: FELICIA YLLENIUS

Vinn boken ”Kockor – skogsbrukets glömda hjältar”

SKOGSARBETE är något som i alla tider har varit starkt förknippat med män. Men är det en sann historie-skrivning? I den nyutkomna boken ”Kockor – skogsbrukets glömda hjältar” lyfts kvinnornas oumbärliga roll i det svenska skogsbruket fram. Förutom att plantera skog, röja ungskogar och hämta hem ved har kvinnor haft en mycket viktig uppgift som kockor under en stor del av 1900-talet. Boken är en del av ett stort samarbetsprojekt mellan Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå och Skogsmuseet i Lycksele, och har finansierats av Skogssällskapet. Den finns att köpa på Skogsmuseet i Lycksele.

VILL DU VINNA boken?
Mejla oss ett förslag på en artikel som du skulle vilja läsa i Skogsvärden under året. Vi vill ha ditt bidrag senast måndagen den 4 maj. Mejla till: ulrika.lagerlof@skogssallskapet.se.

Skogssällskapet kraftsamlar mot granbarkborrarna

Skadorna från granbarkborre ska begränsas så långt det är möjligt – det är målet när Skogsstyrelsen tillsammans med andra myndigheter, företag och organisationer kraftsamlar i projektet ”Stoppa borrarerna”. Skogssällskapet är en av de aktörer som deltar.

– DET PÅGÅENDE angreppet av granbarkborrar är det största någonsin i Sverige, och det är mycket viktigt att branschens aktörer samordnar sig och tänker tillsammans för att skapa de bästa möjligheterna för bekämpningen, säger Skogssällskapets skogsskötselchef Mattias Berglund.

Det var i slutet av 2018 som Skogsstyrelsen fattade beslut om att starta samverkansprojektet ”Stoppa borrarerna” – detta efter den extremt varma och torra sommaren som ledde till en kraftig ökning av granbarkborreangrepp i södra Sverige. När så angreppen fördubblades under 2019, och dessutom spred sig norrut i landet, togs beslut om att utöka projektet till att inkludera fler aktörer, både i Götaland och Svealand.

SKOGSSÄLLSKAPET ÄR EN av de aktörer som är engagerade i projektet, och den

15 januari i år deltog man i ett uppstartsmöte.

– Projektet syftar till att skapa förutsättningar att agera här och nu för att stoppa härjningarna, och vi kommer att jobba på olika fronter med bekämpningsmetoder, svärmningsövervakning, logistikfrågor med mera. Ett annat viktigt syfte är att inom projektet snabbt kunna dela information och få ut viktiga budskap till skogsägare och andra intressenter, säger Mattias Berglund.

EN RAPPORT FRÅN Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, som släpptes i februari 2020 visar att granbarkborrens förökning minskade under 2019, jämfört med 2018. Enligt ett pressmeddelande från Skogsstyrelsen gör forskarna prognosen att skadorna kommer att minska något under 2020, förutsatt att sommaren bjuder på normalt sommarväder. Skadenivåerna kommer dock fortfarande att vara mycket höga i Götaland och Svealand.

Projektet ”Stoppa borrarerna” planeras att fortgå till och med år 2022. 🌱

Måste stoppas.
FOTO: GÖRAN LILJEBERG

CITATET

”Redan kända hot mot skogen kommer att öka, men också nya skadegörare står i kö för att slå till. Därför behöver skogsägaren i större grad variera trädslagen i sin skog och se till att plantera rätt träd på rätt mark.”

David Ståhlberg, utredare på Skogsstyrelsen, kommenterar den sårbarhetsanalys som myndigheten överlämnade till regeringen den 30 januari i år.

10%

– så mycket mindre skog anmäldes för avverkning under 2019 jämfört med året innan, visar statistik från Skogsstyrelsen. Minskningen hänger samman med de stora arealer brandskadad skog som anmäldes under 2018, men det finns stora regionala skillnader. I vissa län ökade anmälningarna under 2019, främst till följd av stormar och omfattande granbarkborreangrepp, skriver Skogsstyrelsen i ett pressmeddelande.

Den lilla kråkfågeln lavskrikan är känd för att vara mycket orädd, och söker sig ofta till människor i skogen för att få mat.

FOTO: MOSTPHOTOS

Lavskrikan åter i rampljuset

Ska det vara tillåtet att avverka skog där det lever lavskrikor? Frågan har än en gång ställts på sin spets sedan Mark- och miljööverdomstolen i slutet av 2019 gav föreningen Birdlife Sverige prövningstillstånd i det så kallade lavskrikemålet.

DET VAR UNDER sommaren 2016 som Skogsstyrelsen i Gävleborg fattade beslut om att säga nej till ett antal avverkningsanmälningar i Bollnäs kommun – detta med hänvisning till att fågelarten lavskrika återfunnits i dessa områden.

Året därpå, i oktober 2017, upphävdes dock Skogsstyrelsens beslut av Mark- och miljödomstolen i Östersund, då med hänvisning till att Skogsstyrelsen inte är en dispens- eller tillsynsmyndighet för artskyddet. Eftersom Skogsstyrelsen där efter inte överklagade beslutet kunde den här historien ha tagit slut där och då, men så blev det inte. I stället beslutade den ornitologiska föreningen Birdlife Sverige att överklaga Mark- och miljödomstolens dom, och i november 2019 kom alltså beskedet att föreningen får prövningstillstånd i ärendet.

BIRDLIFE SKRIVER BLAND annat på sin hemsida att de har känt sig tvungna att överklaga domen, detta då skogen måste få vara kvar för att bevara en livskraftig population av lavskrika inom dess naturliga utbredningsområde.

Vidare skriver de på sin hemsida att de förstår ”problematiken som kan uppstå för en markägare som behöver inkomster från sin skog när Skogsstyrelsen, eller annan myndighet, beslutar att skogen behöver skyddas från avverkning.”

De skriver också att ”staten måste ta ett större ansvar än i dag för att finna ett system där det blir attraktivt för privata markägare att avstå från att avverka skog som är av stor betydelse för den biologiska mångfalden.”

DANIEL BENGTTSSON, SOM driver ärendet för Birdlifes räkning, berättar att det senaste som har skett i ärendet är att Birdlife har haft möjlighet att yttra sig över inkomna bemötanden av deras överklagande. Yttrandena skulle vara inne hos Mark- och miljööverdomstolen den 12 februari i år.

– Såvida inte Mark- och miljööverdomstolen anser att de behöver mer underlag eller yttranden för att avgöra målet så lär deras beslut vara det som står näst på tur. Hur lång tid det tar kan jag dock inte säga, säger Daniel Bengtsson i en kommentar till Skogssällskapet. 🌲

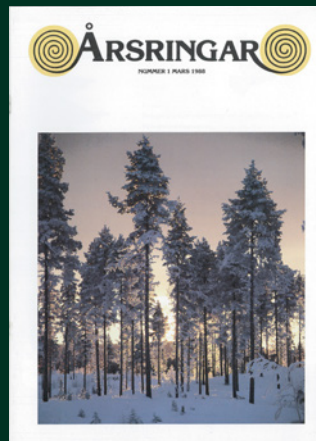
I år är det 50 år sedan Skogssällskapet började ge ut sin tidning. Mycket har hänt sedan dess, och i dag står vi vid en punkt då vi – kanske mer än någonsin – diskuterar och funderar över skogens roll i framtiden. Därför ägnar vi det här numret åt att blicka både bakåt och framåt. Vad har hänt i skogsbruket de senaste 50 åren – och var kommer vi att vara om 50 år?

Tema:

Skogens historia och framtid

Första "tidningen" från Skogssällskapet kom ut i maj 1970. Fram till mars 2001 hette den Årsringar. Därefter bytte den namn till Skogsvärden.

Panelsamtal:

Skogen och skogsägarna om 50 år

Skogsägare blir producenter av biologisk mångfald, skogsbruket blir mer intensivt i vissa delar, globala företag styr skogsbrukets villkor och naturen blir juridisk person. Det här är några av de framtidsscenarioer som lyftes fram när Skogsvärden arrangerade ett samtal på temat "Vilken blir skogens roll om 50 år?".

Text: Malin von Essen **Foto:** Felicia Yllenius

Erland Mårald, professor och forskare;
Håkan Strotz, skogsägare och jägmästare;
Lisa Sennerby Forsse, docent i lövträdsodling
och Pontus Larsson på Skogssällskapet
möttes för ett samtal om skogens framtid.

Samtalspanel:

HÅKAN STROTZ: Skogsägare, jägmästare och ägare av Urnatur, en mötesplats för människor som vill uppleva svensk natur och ursprunglighet.

LISA SENNERBY FORSE: Docent i lövträdsodling, före detta rektor vid SLU och tidigare preses vid KSLA, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien.

PONTUS LARSSON: Skogsutbildad vid Linnéuniversitetet, produktions- och virkeschef på Skogs-sällskapet.

ERLAND MÅRALD: Professor i idéhistoria vid Umeå universitet och forskare i Future Forests; en plattform för tvärvetenskaplig skogsforskning, samverkan och forskningskommunikation.

”Jag undrar hur vår allemansrätt kommer att se ut om 50 år om företag i allt större utsträckning börjar tjäna pengar på den. Kommer allemansrätten att vara hotad?”

Pontus Larsson

Vilken blir skogens och skogsägarens roll om 50 år?

HÅKAN STROTZ: – Jag tror att skogsägare i framtiden kommer att bli producenter av biologisk mångfald. Det finns två ödesfrågor: biologisk mångfald och klimatförändringarna. Och kanske är utdöendet av arter allvarligare än klimatförändringarna. Motorn på vår egen fastighet är inte traditionellt skogsbruk, utan våra besökare som betalar för att bo i våra stugor. De ger oss en intäkt som gör att vi kan producera biologisk mångfald.

LISA SENNERBY FORSE: – Det är den skog vi planterar i dag som vi kommer att ha om 50 år. Det bestämmer ganska mycket om vilken typ av skogar det blir. Den svenska skogen kommer troligen att vara väldigt viktig för framtidens bioekonomi – vi behöver träd för att kunna ersätta användningen av fossila råvaror, och vi behöver skogen för att klara de utmaningar som är kopplade till klimatet.

– Samtidigt är klimatförändringarna en utmaning för skogen. Förhoppningsvis har vi mer lövskog i södra Sverige, eventuellt har vi tagit in nya trädslag, till exempel sitka- och douglasgran. Forskarna tittar också på poppel och hybridasp för biobränsleproduktion,

och det kommer att behövas, även om vi har sol- och vindkraft. Jag tror att skogen kommer att bli viktigare ur alla olika synvinklar och variera mer i olika delar av landet. Vi kommer nog att odla skog mer intensivt på vissa utvalda platser om 50 år. Jag tror att skogen kommer att förändras, men inte så väldigt mycket.

ERLAND MÅRALD: – Skogens roll har länge varit att ge energi, byggmaterial och andra produkter, och så kommer det nog fortsätta vara. Men skogen är så mycket mer kopplad till identitetsskapande, rekreation, åter-skapande av naturvärden, ägande, som fristad, skönhet med mera. Under det senaste halvsekleet går det att se en förskjutning mot sådana värden. Man pratar om att vissa länder har kommit in i en postproduktionsperiod där inte virkesproduktionen är det viktiga längre. Japan, Nederländerna och Storbritannien är exempel där det inte längre anses vara önskvärt eller rationellt rent marknadsekonomiskt med virkesproduktion, utan annat hamnar i fokus, till exempel upplevelsevärden. Om skogens mer produktiva eller postproduktiva sida kommer att förstärkas står just nu och väger, och här spelar större förändringar i samhället och miljön roll för åt vilket håll det kommer att fortsätta. Oavsett hur det blir kan man konstatera att förståelsen av skogens roll hela tiden förändras. De träd som avverkas i dag planterades för att bygga den svenska välfärden. Skogsbrukets monokulturer speglar det tänkandet. Miljötanken fick genomslag på 1960-/70-talet och slog igenom i lagstiftningen på 1990-talet. Och i dag är det klimatet som står i fokus när vi pratar om skogen.

”Internationellt kommer stora företag som Ikea och Amazon att ha fått allt större makt över skogen.”

Erland Mårald

PONTUS LARSSON: – Och eftersom vi med största sannolikhet är fossilfria om 50 år kommer vi troligen att ha mindre maskiner och ställa större krav på hänsyn så att marken inte påverkas. I en växande bioekonomi kommer balansen mellan produktion och miljö att vara avgörande.

– Virkesproduktionen kommer fortsatt att vara viktig, men jag tror också på utvecklingen av rekreation i skogen, som till exempel skogsbad, friluftsliv och liknande. Men jag undrar också hur vår allemansrätt kommer att se ut om 50 år om företag i allt större utsträckning börjar tjäna pengar på den. Kommer allemansrätten att vara hotad? Och hur ser vi på äganderätten om 50 år? Globalt sett investerar Kina på många platser. Hur ser den bilden ut om 50 år? Jag tror också att vi kommer att gå in i en byggnationsfas där vi ställer än högre krav på hållbarhet i de material som används. Skogens roll kommer fortsatt vara viktig för Sverige men den kommer att ha ett bredare användningsområde än i dag, tror jag.

ERLAND MÅRALD: – Internationellt kommer stora företag som Ikea och Amazon att ha fått allt större makt över skogen. Sådana detaljhandelsföretag är mycket känsliga för konsumenternas värderingar och svängningar i opinionen. Som stora multinationella jättar kan de samtidigt ställa stora krav på sina leverantörer

”En intressant idé som diskuteras är att naturen ska få en egen röst: Vad vill skogen själv?”

Lisa Sennerby Forsse

– och till och med på länder – att leverera råvaror som garanterar dessa värden, till exempel genom krav på miljöcertifiering. Det minskar såväl skogsägares som skogsföretags och politikens möjlighet att styra skogsbruket. Frågan är vad som kommer att hända med skogens roller när klimatfrågan öppnar för nya aktörer och värderingar. Kommer det att skapa fler och nya sätt att använda skog?

LISA SENNERBY FORSSE: – En intressant idé som diskuteras är att naturen ska få en egen röst: Vad vill skogen själv? Det handlar om att låta naturen bli en juridisk person. Det senaste året har det debatterats vad som bör räknas som juridiska personer, förutom människor och organisationer. År 2017 fick två floder i Indien och en i Nya Zeeland juridisk status, och i USA har Coloradofloden gått till rätten i hopp om att få samma rättigheter. Diskussionen om detta pågår även här hos oss och utmaningen är hur det skulle kunna omsättas i de miljölagar och regleringar av olika slag som vi redan har.

– Urbaniseringen kommer att öka fokus på miljöfrågan medan produktionen hamnar längre och längre bort. Det kommer att vara en fortsatt dragkamp och jag hoppas att diskussionen kommer att utvecklas så att man inte står i varsitt dike och skjuter skarpt utan lyssnar och lär av varandra.

HÅKAN STROTZ: – Jag är helt övertygad om att samhället i allt större utsträckning kommer att betala för biologisk mångfald, på samma sätt som inom jordbruket. Min uppfattning är att det finns en konsensus om att vi måste klara den biologiska mångfalden, och då måste vi betala för det.

PONTUS LARSSON: – Jag är helt övertygad om att vi måste balansera produktion och miljö, och jag tror att vi kommer att vara landet lagom även om 50 år. Vi tycker om att vara balanserade. Sen är det en utmaning att vi har skog med olika ägandeformer i Sverige, eftersom skogspolitiken ska passa både den mindre privata skogsägaren, som ofta har mer känslor inblandad i sitt ägande, och de stora bolagen. Frågan är hur markägarstrukturen kommer att se ut om 50 år?

LISA SENNERBY FORSSE: – De som köper skog i dag tänker ofta på framtiden, på sina barn och barnbarn. Om man köper en fastighet med 30–40-årig skog vet man att den kan avverkas av ens barn och det är ingen snabb profit i detta. Jag tror på fortsatt 50 procent privat ägande i Sverige.

ERLAND MÅRALD: – Det var ju i slutet av 1800-talet som skogsbolag köpte upp mycket mark i norra Sverige. Om man öppnar upp den möjligheten igen kan det slå över så att till exempel internationella bolag och fonder köper upp mycket skog igen, för skogsproduktion, klimatkompensation, bevarande eller spekulation. Sen är det ju inte bara fördelningen mellan privat- och bolagsägande som kan förändras, utan också andra strukturer, till exempel andelen skogsägande kvinnor och andelen som bor i städer. Då ökar också mångfalden i perspektiv och värderingar.

– I dag har rationaliseringen av skogsbruket gått mycket långt och det är få som arbetar inom skogsbruk och på tjänstemannasidan. Digitalisering och automatisering kan göra att de blir ännu färre. ”Rätten att bruka skogen” hängde tidigare ihop med att många direkt eller indirekt hade koppling till skogen, fick sin utkomst därifrån och att det upplevdes skapa välfärd för många. Även om en digitalisering och automatisering av skogsbruket kan öka produktion och vinster finns risken att samma utveckling underminerar det samhällsliga stödet för ett intensivt skogsbruk när allt färre ser en koppling mellan skogsbruk och personlig eller samhällslig utveckling. Den storskaliga skogsnäringen kan helt slå undan benen på sig själv om aktörerna inte tänker sig för.

”Kanske är det värt att satsa 30 000 kronor för att bara ha skogen som den är?”

Håkan Strotz

Vilka råd ger ni till markägare som i dag ska formulera en strategi för sitt skogsinnehav?

PONTUS LARSSON: – Mitt råd är att tänka över klimatförändringarna, för förutsättningarna kommer att förändras inom 50 år. Ha inte bara produktionsfokus, utan fundera över vad du själv och barnen vill få ut av er skog – vilka värden ni vill utveckla. Klimatanpassa och lyssna på ditt hjärta. Ta hjälp av en professionell rådgivare så att du vet hur du ska sköta skogen för att nå dit du vill. Mina barn kommer troligtvis inte att driva ett rent produktionsskogsbruk på vår lilla fastighet, utan de kommer säkert att balansera mellan olika värden såsom ekonomi, upplevelse- och naturvärden, det är jag övertygad om.

LISA SENNERBY FORSSE: – Jag håller med. Fundera över varför du äger skog och vad du ska ha den till! Sen blir det skillnad om du äger skog på västkusten, i Skåne eller i Norrland. Försök få in större lövinslag för att öka den biologiska mångfalden och minska känsligheten för storm. Tänk på att du kan skapa biotoper som är värdefulla inte bara för svampar och insekter, utan också för till exempel fåglar och vilt. Försök vara lite generell och tänk på balansen mellan miljö och virkesproduktion, för vi behöver produktion också om 50 år ... Och välj plantmaterial med rätt ursprung, beroende på var skogen ligger.

ERLAND MÅRALD: – Titta bakåt och framåt och fundera över möjliga och önskvärda framtider. I slutändan handlar det ju om att ha ett brett synsätt och koppla det du själv vill till de större utmaningarna vi står inför: klimatet, mångfalden, värderingar och marknaden. Träd i Sverige tar ungefär en mänsklig generation att bli mogna för eventuell avverkning. Det är högst otroligt att du redan nu kan förutse hur samhället, tankesätt och miljön kommer att se ut när trädet är vuxet. Det gäller att inte lägga alla ägg i samma korg.

HÅKAN STROTZ: – Min första fråga är vad du som markägare vill med ditt skogsinnehav – den är helt avgörande. Vill du leva och verka på landsbygden på din mark? Då behöver du göra en omvärldsanalys utifrån vad marknaden är beredd att betala för och sedan anpassa dig till det. De flesta markägare äger under 30 hektar skogsmark, vilket ger en ungefärlig omsättning på 30 000 kronor per år. Det räcker inte ens till en Mallorcaresa. Kanske är det värt att satsa 30 000 kronor för att bara ha skogen som den är? Det kommer att göra stor skillnad för den biologiska mångfalden om fler börjar tänka så. 🌱

Välkommen till en grönare bank

Skogen är en värdefull resurs som råvara för virke, papper och energi. Men den är också viktig för miljön, våra fritidsaktiviteter och den biologiska mångfalden. Skogens olika roller gör att skötseln och förvaltningen kan vara en utmaning för dig som ägare.

Våra experter inom skog, ekonomi och juridik finns här när du behöver oss. Vi hjälper dig med investeringar, generationsskiften och andra frågor som är viktiga för dig, din familj och ditt företag.

Hör gärna av dig så går vi tillsammans igenom hur vi som bank kan hjälpa dig framåt. Du når Joakim Larsson, ansvarig för skog och lantbruk, på telefon 070-739 10 87 eller joakim.larsson@seb.se

Forskningen som ska säkra förnygringen i skogen

När framtiden är oviss kan det vara svårt att veta vilka plantor och plantskydd som är bäst att satsa på vid förnygring. Så hur ska man tänka? Vi har pratat med tre forskare vars pågående arbeten lägger grunden för tryggare och mer lönsamma beslut när det är dags att skapa ny skog.

Text: Malin Letser

”Vi tar ett helhetsgrepp kring de nya skydden”

FORSKARE: KARIN HJELM OCH KRISTINA WALLERTZ, FORSKARE PÅ SKOGSFORSK OCH SLU.

Kraven på att drastiskt minska användandet av insekticider har snabbt banat väg för nya typer av skydd inom skogsbruket. Men hur påverkar den här utvecklingen plantöverlevnaden och tillväxten? Den frågan ska Karin Hjelm, Skogforsk, och Kristina Wallertz, SLU, ge svar på i en ny studie som Skogs-sällskapet finansierar. Karin Hjelm förklarar mer här.

Berätta om forskningsprojektet!

– Fram till ganska nyligen har insekticider varit det vanligaste plantskyddet i den känsliga förnygringsfasen, där snytbaggen är ett av de främsta hoten mot en plantas överlevnad. Men eftersom det har visat sig att insekticider inte är särskilt bra, vare sig för miljön eller för människorna som arbetar med dem, har kraven på att minska användandet lett till en snabb övergång till nya typer av skydd. Det vanligaste skyddet i dag är en typ av elastisk beläggning som appliceras på den nedre delen av plantans stam. Det vi nu gör är att ta ett helhetsgrepp kring de här nya skydden för att ta reda på hur bra de fungerar och om de kan få andra konsekvenser. Påverkar de

plantan och tillväxten på något negativt sätt? Kommer vi att se en ökning av skador från andra insekter i stället, såsom bastborrar eller ögonvivlar? Den här typen av frågor söker vi svar på.

På vilket sätt kan den här forskningen komma till nytta för mig som skogsägare?

– På flera sätt! Dels genom att vi kommer att få svart på vitt om de här nya beläggnings-skydden fungerar. Sedan kommer den till nytta genom att vi jämför olika produkter på marknaden för att se hur de står sig mot varandra. Utöver detta tittar vi även på hur man ska plantera en planta när man använder den här typen av beläggningskydd, djup

”Vi bidrar till att vi kan få fram bättre plantor”

FORSKARE: OVE NILSSON, PROFESSOR OCH FÖRESTÅNDARE VID UMEÅ PLANT SCIENCE CENTRE

Varmare vintrar, torrare somrar och nya skadegörare – förutsättningarna i skogen förändras snabbt och kräver att vi skyndar på arbetet med att ta fram nya metoder för förädling av skogsplantor. På det här området är Umeå Plant Science Centrum, UPSC, världsledande. Ove Nilsson, professor och föreståndare för verksamheten, berättar om deras arbete.

Berätta om forskningen som bedrivs på UPSC!

– Vi är drygt 200 forskare från SLU och Umeå universitet som jobbar med en lång rad olika frågeställningar inom växtforskning. Grunden för vår verksamhet är förståelsen för hur växtceller fungerar, och vårt mål är alltid att koppla ihop genetik med olika egenskaper hos växter. Vår nisch är att vi främst jobbar med träd, där är vi världsledande. Vi har exempelvis kartlagt hela granens arvs massa och fortsätter nu med tallens arvs massa. Det här arbetet leder till att vi bättre kan förstå den genetiska variationen hos träd, och då också få bättre verktyg för att kunna koppla ihop gener med egenskaper. Det här i sin tur gör att vi får bättre verktyg i förädlingsarbetet, där vi hela tiden arbetar för att skapa större precision och snabbare resultat. När

det gäller tillämpningarna av detta arbetar vi i nära samarbete med Skogforsk som sköter den svenska operativa trädförädlingen.

På vilket sätt kommer er forskning till nytta för mig som skogsägare?

– Vi bidrar till att vi kan få fram bättre och bättre plantor framöver. Det händer så pass mycket i spåren av klimatförändringarna – torka, nya sjukdomar, insekter och svampar, exempelvis. Av den anledningen måste vi skynda på förädlingen av plantor så att vi kan få fram ett nytt och bättre anpassat plantmaterial som dessutom växer bättre och har en bra vedkvalitet. Med konventionell förädling tar det väldigt lång tid att skapa nya, bättre, plantor, vilket är en utmaning med tanke på hur snabbt klimatförändringarna sker. Men nu kommer nya tekniker för massförökning,

Karin Hjelm, forskare på Skogforsk. FOTO: LARS NYLANDER

och planteringspunkt exempelvis. Kanske är det så att planteringsinstruktionerna behöver ändras? Den typen av frågor kommer vi kunna ge svar på framöver.

Vad tror du om framtiden?

– De resultat vi har i dagsläget indikerar att den här nya typen av skydd har samma effekt som insekticider. Det finns inga större skillnader. Men vi inledde det här forskningsprojektet under 2018 och kommer att fortsätta ända fram till slutet av 2021. Först därefter kommer vi att kunna presentera mer i detalj vad vi har kommit fram till.

där vår forskning om arvsmasan, och tillämpningen av den, kan bidra till ett bättre och snabbare urval av plantmaterial.

Hur långt fram i tiden ligger de här nya teknikerna?

– De är inte alls långt borta! Alldeles nyligen togs det beslut om att en första pilotanläggning ska byggas för att testa teknikerna för massförökning. Det är SweTree Technologies, ett skogsbioteknikföretag som har avknoppats härifrån UPSC, som gör den här satsningen, i samarbete med några av våra största skogsföretag.

Ove Nilsson vid Umeå Plant Science Centre. FOTO: SLU

”I vissa delar av Sverige kan det här få jättestor betydelse”

FORSKARE: MATS BERLIN,
FORSKARE PÅ SKOGFORSK.

Mats Berlin.
FOTO: SVEN TEGELMO

I Sverige har vi under lång tid arbetat med förädling av våra skogsträd, för att få fram robusta plantor som växer bra. Med verktyget ”Plantval” kan du som skogsägare få hjälp att välja de mest framtidssäkra plantorna för just din skog. Nu pågår ett forskningsprojekt, finansierat av Skogssällskapet, som syftar till att göra tjänsten ännu mer specifik och pricksäker. Det berättar Mats Berlin, forskningsledare på Skogforsk.

Berätta om ert forskningsprojekt!

– Plantval, i det här fallet för tall, är ett verktyg från Skogforsk som hjälper dig som skogsägare att välja bäst plantor vid förnygring, baserat på förväntad överlevnad och tillväxt i ditt geografiska område. Verktyget är baserat på en mängd data om hur olika träd presterar i olika typer av klimat, samt data från SMHI om hur klimatet kommer att förändras framåt. Det är oerhörda mängder data som vi har samlat in och som gör att verktyget kan förutsäga hur olika plantor kommer att växa. Som skogsägare anger man sin position och får därefter förslag på plantor. Utmaningen är dock att verktyget som det ser ut i dag har en maxupplösning på 4 x 4 kilometer, och att vi inom det området inte kan fånga de lokalklimatiska skillnaderna och variationen i tillväxtförutsättningar. Med hjälp av nya, högupplösta, topografiska data vill vi med det här forskningsprojektet öka precisionen i verktyget.

På vilket sätt kan den här forskningen komma till nytta för mig som skogsägare?

– I vissa delar av Sverige kan det här få jättestor betydelse! Om man exempelvis äger skog i Höga kusten kan det finnas en mängd olika klimathållanden på en relativt liten yta. Sydsluttning, nordsluttning, svackor och höjdskillnader över havet kan innebära stora klimatskillnader och därmed olika tillväxtförutsättningar. Om vi lyckas ta fram variabler som visar de här variationerna kommer vi att kunna ge väldigt mycket bättre rekommendationer till skogsägare. Sedan handlar det såklart om hur man är som skogsägare, riskbenägen eller mer trygghetssökande? Men eftersom vi tittar både på överlevnad och förväntad tillväxt kan man som skogsägare fatta bättre och mer faktagrundade beslut oavsett riskbenägenhet.

När kan det här bli verklighet?

– Forskningsprojektet, som Skogssällskapet finansierar, löper ut under 2020, därefter ska vi göra vår slutredovisning. Om vi lyckas är det inte möjligt att vi kan börja implementera resultaten inom ett par år. Hittills har vi omsatt all vår forskning om ”Plantval” i praktiken, så jag är optimistisk!

Trender i skogsbruket

– från
50-tal
till i dag

På 60-talet tar skotare över hästarnas arbete med att transportera virket ut ur skogen.
FOTO: SKOGENBILD

Ansågs som onödig under 70-talet.
FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

50-talet:

TRAKTHYGGESBRUKET
BLIR NORM I SVERIGE

> För att förstå de olika epokerna i det moderna, svenska skogsbruket måste vi gå tillbaka ända till år 1950, när Sverige fick en helt ny skogsbruksfilosofi – i princip över en natt. Förklaringen finns att hämta i Cirkulär 1/1950 som skrevs av Domänstyrelsens nytillträdde generaldirektör Erik Höjer och som innebär en omedelbar övergång från blädning och plockhuggning till trakthyggesbruk.

60-talet:

MASKINERNA TAR
PLATS I SKOGEN

> Det här årtiondet tar mekaniseringen av skogsbruket ordentlig fart. Inledningsvis är det utvecklingen av skotare som påskyndar takten genom att ta över hästarnas arbete med att transportera virket ut ur skogen. Utvecklingen går snabbt och åren som följer blir maskinerna allt bättre och hyggerna allt större. Senare mekaniseras även själva avverkningsprocessen.

70-talet:

LÖVTRÄDEN FÅR
STRYKA PÅ FOTEN

> En svagare konjunktur gör att lönsamheten i skogen sjunker, vilket leder till att många skogsägare lägger stort fokus på att göra skogsbruket ännu mer effektivt: hyggerna blir större och större och maskinerna fler och fler. Lövträden anses som onödiga och rensas bort på många håll, ofta med hjälp av kemikalier, som hormoslyr.

80-talet:

VART TRÅD HAR
SIN PLATS

> Under det glada 80-talet läggs allt mer fokus på ståndortsanpassning och naturhän-syn. Markförhållanden, klimat och andra naturförhållanden får med andra ord allt större betydelse vid val av trädslag. Förr kunde ett hygge på 50 hektar planteras med ett enda trädslag, men nu blir det allt vanligare att beställa olika plantor till ett och samma hygge. Dessutom väljer skogsägare i större utsträckning att spara

De senaste årtiondena har det svenska skogsbruket genomgått stora förändringar – från mekanisering till certifiering, och fokus har ökat på sociala värden. Vad som kommer närmast återstår att se. En sak är dock säker: Trender i skogsbruket kommer och går, men skogen – den består.

Text: Malin Letser **Berättare:** Lotta Möller, konsult med inriktning på processtöd inom skog, forskning och kommunikation. Tidigare hållbarhetschef på Skogssällskapet.

Lotta Möller.

FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

! För att kunna sammanfatta mer än 50 år på ett och samma uppslag har vi varit tvungna att göra vissa generaliseringar och använda den stora penseln. Det här är vårt urval av de stora dragen.

Under 10-talet började vi prata om skogens sociala värden.

FOTO: MATILDA HOLMQUIST

90-talet:

JÄMSTÄLLDA MÅL
PÅ AGENDAN

> I och med den nya skogsvårdslagen som klubbas igenom år 1993 jämsställs produktionsmålen och miljömålen i skogen, något som får stor uppmärksamhet. Skogssektorns ansvar för att ta naturhänsyn i skogen tydliggörs. Trenden att ta naturhänsyn, som började växa fram redan på 80-talet, börjar nu få ett brett genomslag och det råder inte längre några tvivel om huruvida naturhänsyn är bra eller dåligt. Under det här årtiondet börjar man exempelvis att prata om ekologisk landskapsplanering, ELP, som ett sätt att planera och uppnå vissa ekologiska mål i skogen.

00-talet:

KONSUMENTERNA
TAR MAKTEN

> I takt med att allt fler människor får upp ögonen för miljöfrågor, inte minst biologisk mångfald, ökar nu efterfrågan på certifierat virke. Detta innebär att intresset för miljöcertifiering slår igenom på bred front och att stora delar av skogsbruket anpassas efter konsumenternas och marknadens krav.

10-talet:

SKOGEN HAR MÅNGA
VÄRDEN

> Vid det här laget är det självklart att produktions- och miljömålen i skogen är jämsställda. Nu börjar man också prata om skogens sociala värden, exempelvis i form av rekreativitet och naturupplevelser. År 2013 definierar Skogsstyrelsen skogens sociala värden på följande sätt "de värden som skapas av människans upplevelser av skogen".

20-talet:

SKOGEN I CENTRUM
FÖR BIOEKONOMIN

> Om utmaningarna i skogssektorn tidigare har handlat om motsättningen mellan produktionsmål och miljömål står branschen nu inför en helt ny typ av utmaning, nämligen att kombinera klimatfrågan med andra miljöfrågor. Hur ska skogen räcka till för att vi ska få till stånd en hållbar bioekonomi samtidigt som vi fortsätter att värna den biologiska mångfalden? Frågan är högaktuell, även i den pågående Skogsutredningen 2019 där just den här frågan ingår som ett deluppdrag att besvara.

Leif Sollén

- > ÅLDER: 72 år.
- > BOR: Umeå.
- > INTRESSEN: Jakt, fiske och resor.

Tema: Skogens historia och framtid 18

Orosmoln och framtidstro

hos skogsägaren Leif Sollén

Varmare väder, nya skadegörare och fortsatta problem med viltskador – när skogsägaren Leif Sollén blickar framåt är det med flera oro smoln i sikte. Trots det är han i grunden mycket positiv till att äga skog – både i dag och i framtiden.

– Jag har alltid trott på skogen, det gör jag fortfarande, säger han.

Text: Malin Letser **Foto:** Luis Acosta

LEIF SOLLÉN ÄR född och uppvuxen i skogsbygden Fredrika i Västerbotten där hans pappa ägde skog och där familjen ägnade sig åt småbruk. Skogen har med andra ord alltid varit en stor del av hans liv. I vuxen ålder var det därför naturligt för honom att, parallellt med ett yrkesliv som ekonom, investera i egen skog.

– Det började med att jag och min bror fick cirka 40 hektar produktiv skog i gåva från våra föräldrar. Därefter har jag investerat i en hel del skog på egen hand här i trakten, berättar han.

I dag äger Leif Sollén totalt omkring 1200 hektar produktiv skogsmark i Västerbottens inland. Mer än hälften av skogen ligger i hans hembygd Fredrika. Resterande innehav är utspritt på andra platser i länet, bland annat i Vindelälvens dalgång.

– När man pratar om produktiv areal här i Västerbottens inland innebär det att skogens bonitet, eller genomsnittliga tillväxtpotential, är omkring 3,5 m³/år. Det motsvarar ungefär en tredjedels tillväxttakt jämfört med exempelvis Småland. Å andra sidan slipper vi insektsangreppen så här långt norrut. I alla fall än så länge, säger Leif Sollén.

JÄ, DET HÄR med risken att drabbas av insektsangrepp är någonting som Leif Sollén har fått anledning att börja tänka på de senaste åren. Att olika typer av skadegörare kommer att leta sig uppåt i landet är nämligen ”bara” ett i raden av orosmoln som tornar upp sig i takt med att klimatförändringarna blir allt mer påtagliga.

– Det här med klimatförändringarna är helt klart någonting som jag funderar allt mer kring. Här i norr skulle ett varmare klimat visserligen kunna innebära en ökad tillväxt. Å andra sidan innebär det även en ökad risk för insektsangrepp och stormar, säger Leif Sollén och tillägger att mildare vintrar även kommer att medföra att det blir kortare tid med tjäle i marken.

– Då kan det bli svårare att få ut det avverkade virket utan stora markskador på grund av de myrområden som ofta ligger mellan skogsområdena. Jag äger exempelvis drygt 400 hektar myrmark förutom 1200 hektar produktiv skogsmark. Myrarna måste ha frusit till ordentligt och ha gott om tjäle för att bära skogsmaskiner, säger han.

MEN DET ÄR inte bara klimatet som får Leif Sollén att känna en viss osäkerhet inför framtiden. Det finns även andra utmaningar att beakta. Risken för viltskador är en av de mest påtagliga här och nu, berättar han.

– Jag har drabbats ganska ordentligt av älgskador. Nyligen har jag fått omkring 20 hektar förstörda, så de måste ju röjas ner nu till sommaren. Sedan är det bara att börja om från noll, och då är ju frågan vad man ska plantera.

SOM ETT LED i att försöka ”framtidssäkra” sin skog så gott som möjligt har Leif Sollén tagit hjälp av Skogsallskapet David Israelsson för att förvalta sitt skogs-

innehav. Tidigare skötte han det mesta på egen hand.

– Att ha en kunnig skogsförvaltare ser jag som ett sätt att skapa trygghet inför framtiden. Det gör det i alla fall lättare att planera framåt eftersom man alltid har ett bollplank och någon att diskutera saker med. Dessutom är det lättare att snabbt vidta åtgärder, säger Leif Sollén.

OM ALLA ÅTGÄRDER och beslut som tas i skogen blir ”korrekta” är däremot omöjligt att veta.

– Ingen vet ju exakt hur framtiden ser ut och hur klimatförändringarna kommer att påverka. Det finns en stor osäkerhet kring de här frågorna och många gånger måste man nog helt enkelt lära av erfarenhet, säger han.

En annan åtgärd som Leif Sollén har vidtagit inför framtiden är att han redan nu har gjort upp med sina två söner om den kommande generationsväxlingen.

– Båda mina söner är intresserade av skog och äger redan två fastigheter vardera. Men nu vet de även vad de kommer att ärva från mig framöver. Det är en trygghet att ha det färdigt, säger han.

ÄVEN OM LEIF Sollén är väl medveten om att det finns många olika orosmoment att vara beredd på är han i grunden positivt inställd till att äga skog – även i framtiden.

– Jag har levt i en tid efter andra världskriget då allting har gått framåt inom skogsbruket, så jag har alltid trott på skogen, och gör det fortfarande. Givetvis är ett förändrat klimat en stor oro, samtidigt är det så att skogen är en viktig del av lösningen på problemen. Ur skogen skapas ju nya produkter, kläder och bränsle, samtidigt som träden binder kol. Så även om det finns orosmoln att ta i beaktande tror jag väldigt mycket på skogen och dess möjligheter. 🌱

”Ingen vet ju exakt hur framtiden ser ut och hur klimatförändringarna kommer att påverka.”

Leif Sollén

Målet är tydligt: Sverige ska bli ett av världens första fossilfria länder. Frågan är hur skogsnäringen kan jobba för att bidra till detta – och hur skogens resurser kan användas för att skapa mest klimatnytta. Svante Axelsson är samordnare för Fossilfritt Sverige och ger sin syn på skogens roll, nu och i framtiden.

Text: Therese Johansson Foto: Oskar Omne

Svante Axelsson:

”Skogen har en nyckelroll för ett fossilfritt Sverige”

FOSSILFRITT SVERIGE STARTADES av regeringen inför klimatmötet i Paris 2015 med målet att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Svante Axelsson är samordnare för initiativet, och han ser skogen som en av de viktigaste arenorna i klimatarbetet.

– Skogen har en nyckelroll i arbetet med att bidra till ett fossilfritt Sverige. Det finns ett starkt driv att nå klimatmålen som regeringen beslutat om, och branschen arbetar intensivt för att påskynda omställningen – inte bara för att det är möjligt utan också för att det är ekonomiskt lönsamt, säger han.

MEN TROTS DETTA är arbetet inte alldeles enkelt. Skogsägare, myndigheter, aktörer inom naturvård, turism och rekreation har alla olika intressen av skogen, och inte sällan krockar dessa med varandra. Exempelvis är frågan om brukande kontra bevarande av skogen ständigt aktuell och en källa till konflikter. För att lyckas nå fossilfrihet måste det till en konstruktiv dialog – och en gemensam kunskapsbild av läget, menar Svante Axelsson.

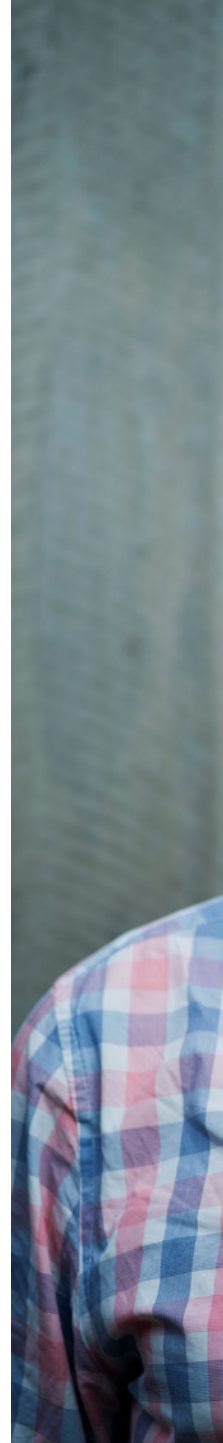
– Världen förändras, och det kommer att hända mycket med naturen och klimatet i framtiden. För att klara de utmaningar som väntar kommer det att krävas ett ökat samarbete mellan olika aktörer och branscher. Jag tror på att ta några steg i taget för att se vilka vägar man kan gå tillsammans, och sedan

utvärdera för att klargöra när konflikter uppstår, säger han och fortsätter:

– Genom att ta det stegvis hinner man bygga upp ett förtroende och en ökad tillit gentemot varandra. Alla kan inte få allt, men man kan komma fram till paletter av åtgärder som optimerar samhällsnyttan i vid mening och hitta en förståelse för vad som är bäst för landet och klotet – och tillsammans skapa förutsättningar för en hållbar framtid.

Branschorganisationen Skogsindustrierna har tagit fram en färdplan inom ramen för Fossilfritt Sverige som ska leda till att skogsnäringen, i ännu större utsträckning än vad som redan sker, bidrar till de klimatmål som riksdagen beslutat om. Färdplanen omfattar hela kedjan från skog till färdiga produkter. Fokus ligger på samhällets klimatnytta av produkter från skogen och på utfasning av fossil energi i den egna verksamheten.

– Här är den tillämpade forskningen jätteviktig. Det handlar om allt från teknikutveckling kring fordon, drivmedel och elektrifierade vägar till utveckling inom materialteknologi och produktutveckling. Jag tror att vi kommer att se en ökning av tillämpad forskning kring behovet av råvara, skötsel av skog för olika mål, effektiva och skonsamma driftssystem och råvaru-användning som möjliggör en växande bioekonomi. Skogsnäringen utvecklas hela tiden och det är ett väldigt spännande område att följa.

Svante Axelsson är övertygad om att vi kan nå klimatmålen – och att skogen kommer att spela en stor roll i det arbetet.

Initiativet Fossilfritt Sverige

- > FOSSILFRITT SVERIGE ÄR ett initiativ av den svenska regeringen. Det är en plattform för dialog och samverkan mellan företag, kommuner och andra typer av aktörer som vill göra Sverige fritt från fossila bränslen. Initiativet samlar kunskapen och viljan i alla samhällssektorer och verkar för att synliggöra det klimatarbete som sker runt om i landet. Fossilfritt Sverige arbetar för att påskynda omställningen inte bara för att det är möjligt utan också för att det är ekonomiskt lönsamt.
- > SKOGSNÄRINGENS FÄRDPLAN för fossilfri konkurrenskraft visar hur branschen kan skapa ännu mer klimatnytta än i dag. Visionen är ”Skogsnäringen driver tillväxt i världens bioekonomi” och går utanför den egna branschen genom att innefatta en omställning av hela samhället till en biobaserad ekonomi.

”Från Skogssällskapet sida tycker vi att det är extra roligt att Svante Axelsson lyfter vikten av tillämpad forskning inom skogshushållning och naturvård, då vi årligen delar ut forskningspengar riktade mot aktuell tillämpad forskning inom området. Årets utlysning om 15 miljoner har precis blivit klar och innehåller många spännande projekt.”

Kommentar från Karin Fällman, hållbarhetschef på Skogssällskapet. Läs mer om projekten som fått anslag på skogssallskapet.se.

FÖR SKOGSNÄRINGEN INNEBÄR samhällets omställning till fossilfrihet ett ökat behov av produkter och biomassa från skogen och skogsindustrin, säger Svante Axelsson.

– Ska vi sänka utsläppen av växthusgaser med 70 procent till 2030 kommer efterfrågan på biobränsle att öka, och där är skogen den största källan. Det gäller att ha en bioekonomisk strategi där man optimerar nyttan av skogens resurser för att maximera värdet.

ATT ERSÄTTA FOSSIL energi med bioenergi från skogen är dock en het diskussion, och enligt Svante Axelsson gäller det att hitta rätt balans mellan biologiska, ekonomiska och sociala värden.

– Produkterna från skogsbruket har en viktig funktion att fylla i det fossilfria samhället när det gäller att ersätta fossilbaserade material inom allt från bygg- och anläggning till textil- och elektronikindustrin. Det är dock viktigt att skogsbruket sker på ett sätt som gör att vi kan fortsätta ha levande skogar en lång tid framöver och att den biologiska mångfalden bevaras. Skogsbruket i Sverige har kommit långt inom det här området, men ytterligare steg måste tas mot ökad hållbarhet.

Hur ser du på framtiden?

– Jag är övertygad om att vi kommer att nå klimatmålen. Det är egentligen ingen rocket science; vi har lösningarna och tekniken, dessutom är det bra för konkurrenskraften om Sverige kan producera fossilfria produkter. Världen kommer att efterfråga det, och Sverige kommer att visa vägen! 🌱

Skogsägarskolan

REDAKTÖR: Malin Letser VAD VILL DU VETA MER OM? Mejla malin@ohmy.co

Upplåtelser
och servitut

Upplåtelser och servitut – så funkar det

Har du koll på vilka upplåtelser och servitut som finns kopplade till din fastighet? Bengt Furenäs, fastighetskonsult på Skogssällskapet, tipsar om vad du behöver hålla koll på.

Text: Malin Letser

> GÖR DIN HEMLÄXA

Om du är osäker på huruvida det finns upplåtelser eller servitut kopplade till din fastighet – eller för den delen en fastighet som du är spekulant på – ta kontakt med Lantmäteriet och kolla upp om det finns några avtal registrerade hos dem. Om du inte finner något avtal kan det även vara värt mödan att gå igenom gamla pärmar och kassaskåp, det finns mängder av bortglömda avtal runtom i landet men så länge de inte sagts upp är de fortfarande gällande. Som fastighetsägare kan du på Lantmäteriets hemsida få tillgång till din fastighets alla inskrivningar via mobilt bank-ID.

DETTA ÄR SKOGSÄGARSKOLAN
I Skogsägarskolan ger vi i varje
nummer handfasta tips och råd
till dig som skogsägare

Lästips!

Om du vill förkovra dig i det här ämnet kan du läsa boken "Arrende och andra nyttjanderättsavtal i praktiken" som är skriven av Nils Larsson och Stieg Synnergren. Det är kanske inte är någon direkt bladvändare men en utmärkt uppslagsbok kring de här frågorna.

> HÅLL KOLL PÅ AVTALEN

Muntliga avtal har samma giltighet som skriftliga avtal men de är betydligt svårare att bevisa, spåra eller för den delen hålla koll på. Därför är alltid rekommendationen att se till att ha ett skriftligt avtal, oavsett om det gäller en enkel upplåtelse eller ett arrendeavtal.

Och inte nog med det: var även noga med hur det skrivs, så att avtalstexter, upplåtelsestider och uppsägningstider är korrekta enligt lag. På så sätt minimerar du risken för tvister och bråk. Se även till att registrera avtalet hos Lantmäteriets inskrivningsmyndighet. Det kostar i dag 375 kronor men är väl värt pengarna.

> SKA DU KÖPA MARK?

Även om det är mäklarens uppgift att se till att alla avtal läggs på bordet ser det annorlunda ut i verkligheten. I många fall får man kanske bara en enkel lista på vad som finns inskrivet på fastigheten, det kan exempelvis stå "Ledning VA" utan vidare information. Därför är det viktigt att själv ta kontakt med Lantmäteriet och gräva i deras arkiv för att ta reda på vilket område på fastigheten avtalet gäller.

> VANLIGA FALLGROPAR

Eftersom Jordabalken är en synnerligen komplex lagstiftning finns det oftast väldigt mycket formalia i ett avtal. Exempelvis kan det finnas specifika instruktioner om hur en uppsägning ska genomföras. Här är det lätt att göra fel och därmed tvingas till ett förlängt och icke omförhandlat avtal. Så, se till att läsa alla rader i avtalet, och ta hjälp om det behövs.

> SE TILL ATT FÅ RÄTT ERSÄTTNING

Många avtal och ersättningsnivåer påverkas av relationen mellan markägaren och hyresgästen, eller arrendatorn. Det kan exempelvis finnas ett vänskapsförhållande redan från början eller så uppstår ett efter hand. Då är det markägaren som drar kortaste strået eftersom ett "kompispris" aldrig ligger över marknadsvärdet. Om du tar hjälp av Skogssällskapet kan du enkelt undvika detta genom att hänvisa till din förvaltare. Vi tar eventuella svåra diskussioner utifrån affärsmissiga grunder. 📌

! Allt som gäller servitut och upplåtelser är reglerat i Jordabalken, den lag från 1970 som gäller för fast egendom, markinnehav och nyttjandet av mark.

"Se till att läsa alla rader i avtalet, och ta hjälp om det behövs"

Bengt Furenäs, fastighetskonsult på Skogssällskapet

Olika typer av servitut

Bengt Furenäs reder ut begreppen:

> SERVITUT

Servitut är ett juridiskt begrepp som innebär att en fastighet har rätt att nyttja delar av en annan fastighet, exempelvis för en infartsväg eller avloppsanläggning. Servitutet är alltid knutet till fastigheten och gäller alltså oavsett vem som är ägare, och oftast för all framtid. Det finns dock två olika typer av servitut och det är bra att känna till skillnaden.

> AVTALSSERVITUT

Ett avtalsservitut är ett avtal som är frivilligt överenskommet och tecknat mellan ägare till två olika fastigheter, där den ena fastigheten (härskande) genom avtalet får rätt att använda delar av den andra fastigheten (tjänande). Den ekonomiska ersättningen för den här typen av servitut görs upp mellan parterna och innebär oftast en engångsersättning. För att vara ett giltigt servitut ska det registreras hos Lantmäteriet. Därigenom blir det offentligt och sökbart.

> OFFICIALSERVITUT

Officialservitut upprättas av en myndighet, oftast Lantmäteriet, och är en beslutad rättighet/belastning som kan bildas som tvingande åtgärd. Den här typen av beslut grundas i regel på att servitutet är viktigt för fastighetsbildning eller den fysiska planeringen av ett område. Som fastighetsägare har du därmed inte så mycket att säga till om. Ersättningen för den här formen av servitut är i regel en engångsersättning och baseras på en marknadsvärdering utförd av Lantmäteriet.

> UPPLÅTELSE

En upplåtelse är en överenskommelse mellan två parter där den ena parten får en viss nyttjanderätt på delar av den andra partens fastighet, exempelvis i form av en jakträtt eller en båtplats vid en brygga. Upplåtelseavtalet kan se ut på många olika sätt: det kan vara allt ifrån ett korttidsavtal till ett avtal på 50 års tid. I vissa fall förekommer till och med livstidsavtal.

”Halland är en spännande bygd med goda förutsättningar att skapa fina skogar”

Hallå där ...

... Jon Montan, ny skogsförvaltare i Halland, där Skogssällskapet nu gör en nysatsning.

Text: Malin Letser

Du inledde din karriär som stiftsskogsvaktare i Göteborg och har därefter jobbat som virkesinköpare på Deromegruppen, och som marknadsansvarig på Södra skogsplantor. Vad var det som lockade dig till Skogssällskapet?

– Skogssällskapet har hela tiden funnits som en parallell aktör under min karriär och jag har alltid gillat Skogssällskapets position på marknaden, som en fristående skogsförvaltare. När jag fick veta att de skulle utöka sin verksamhet och satsa på Halland bestämde jag mig för att söka tjänsten som skogsförvaltare. Efter att ha suttit mycket inne på kontor de senaste åren har jag längtat efter att komma ut mer i skogen igen.

Vad är speciellt med de halländska skogarna, tycker du?

– Halland är en spännande bygd med goda förutsättningar att skapa fina skogar. Vi har hög nederbörd som ger en mycket bra tillväxt men som fordrar högre aktivitet i form av skötsel och planering. Som skogsförvaltare ser jag fram emot att hjälpa våra kunder att utifrån deras mål skapa god produktion i både barr- och lövskogar samtidigt som befintliga naturvärden bibehålls. Även våra vackra ädellövskogar kräver aktiva åtgärder.

Vad ser du för utmaningar och möjligheter med Skogssällskapets nyetablering i Halland?

– Det finns ett uppdämt behov av fristående skogsförvaltning här i Halland, så jag ser verkligen att vi har goda utsikter! De allra flesta andra aktörer här har en industri bakom sig, men vår styrka är ju att vi som förvaltare kan ge råd som verkligen utgår från skogsägaren. Men givetvis finns det utmaningar också. I dagsläget handlar det mycket om att vi måste etablera oss, visa att vi finns och hitta nya kunder.

Vad hoppas du kunna bidra med som förvaltare hos Skogssällskapet?

– Jag hoppas kunna bidra med trygghet, engagemang och kunskap. Jag började min karriär som stiftsskogsvaktare, vilket är en liknande tjänst som denna. Den stora skillnaden är att jag i dag har byggt upp ett stort kontaktnät och många års erfarenhet, vilket gör att jag känner mig väldigt trygg i den här rollen. Jag äger även själv skog i Halland, och har varit aktiv inom skogsbruket här i Halland under många år, så jag har god kunskap om bygden och är erfaren inom skogsskötsel. 🌱

Är värmen det nya normalläget?

”Hos sågverken finns ett stort intresse att sälja trävaror till USA. Priserna är mycket högre i USA jämfört med Europa.”

FOTO: FELICIA YLLENIUS

Vintern 2020 går till historien som en av de varmaste på väldigt länge. Det ställer till det globalt, inte minst för skogsnäringen.

Ett nyligen avslutat Svenska Rallyt, med avsaknad av snö och stora svårigheter att hålla vägar i bra kondition för ett mästerskap, var ett tydligt exempel på hur det milda vintervädret kan ställa till det.

Vi har liknande ”mästerskapsutmaningar” inom skogsnäringen denna vinter. Avstängda vägar och svårigheter att avverka och skota är bara några exempel. Frågan många ställer sig är givetvis: Är detta är ett normalläge till följd av den globala uppvärmningen?

MEN DET ÄR inte enbart klimatet som gäcker just nu. Globala frågor som är aktuella är konjunkturutvecklingen, coronaviruset, Tysklands ordförandeskap i EU och det kommande presidentvalet i USA i november.

Dessutom vet vi att Brexit är ett faktum. Den 1 februari 2020 startade den så kallade övergångsperioden som löper ut den 31 december 2020.

Kopplat till Brexit råder stor osäkerhet kring hur ommöbleringen i Boris Johnsons regering kommer att påverka den brittiska ekonomin och hur den brittiska marknaden kommer att utvecklas på sikt.

Hur svensk skogsindustri kommer att påverkas återstår att se, men en sak är säker: Den brittiska marknaden är fortsatt viktig för Sverige, och inte minst för svenska sågverk.

MEN DET FINNS även ljuspunkter som signalerar att marknaden snarare planar och stärks än att det faller fritt. Vi ser större investeringar för en ökande förädlingsgrad av träråvara, där ett lysande exempel är utbyggnaden av CLT-fabriker, som tillverkar korslimmat trä, i Sverige. Det skapar möjligheter att bygga hållbart i trä och att konkurrera med andra material.

Hos sågverken finns ett stort intresse att sälja trävaror till USA. Kanadas minskade produktion av trävaror har gett utrymme för europeiska sågverk att ta marknadsandelar. Volymerna kommer framförallt från sågverk i Götaland. Priserna är mycket högre i USA jämfört med Europa. Det finns dessutom större möjligheter att ta vara på virke som blivit skadat av barkborre, vilket gör att denna marknad är mycket intressant. Under hösten har tvingande avverknings till följd av barkborreskador skapat ett överutbud av gran, och enligt Skogsstyrelsens statistik var lagren 8 procent högre i slutet av 2019 jämfört med samma tidpunkt 2018.

Positivt på massamarknaden är att en producent i januari i år gick ut med höjt pris på långfibrig marknads massa (NBSK) till USD 860/ton. De fortsätter att vara en acceptabel efterfrågan av vätskekartong och fluffmassa men fortsatt press på viskos. Efterfrågan på tryckpapper fortsätter att minska och sjunker med 5 till 10 procent per år. Massaveden har haft stora lager under 2019, och i slutet av året var de hela 46 procent större än samma period 2018.

KAMPEN MOT BARKBORREN fortsätter och statistiken visar att det fanns cirka sju miljoner m³sk skadad skog 2019. Spridningen rör sig norrut och stora delar av Svealand är nu drabbade. Dock är bedömningen något bättre för 2020, och vi kan förhoppningsvis förvänta oss lika eller något lägre skador än 2019. 🌱

Hej skogsägare!

VI TRÄFFAR SKOGSÄGARE SOM NYLIGEN KÖPT ELLER KÖPT TILL SKOG

Skogsägare:
Jyrki Mäki

”Jag hoppas att mina barn kommer att säga att deras pappa var klok”

Jyrki Mäki bor i Estland och äger skog i Finland. Nu har han bestämt sig för att utöka sitt skogsinnehav och att lära sig mer om skogsbruk. Målet är att på sikt bli en stor skogsägare – och till sin hjälp har han Skogssällskapet. – Jag är en entreprenör och har alltid drömt om att äga mycket skog, säger han.

Text: Malin Letser

JYRKI MÄKI BOR i Estlands huvudstad Tallinn där han driver ett familjeföretag inom bilbranschen. Han berättar att han alltid har varit entreprenör och att hans intresse för skog och mark är präglad av det.

– Jag äger sedan länge en liten gård där jag bedriver jordbruk i liten skala, och för drygt 20 år sedan köpte jag en bit skogsmark i Finland. Men det är först nu, när jag kan ta det lite lugnare i familjeföretaget, som jag har fått tid att fundera och planera framåt vad gäller skogen, säger han.

EFTERSOM JYRKI MÄKI bor i Estland har han inte haft möjlighet att vara så aktiv som han har önskat när det gäller att söka efter nya fastigheter i Finland. Av den anledningen har han anlitat Skogssällskapet som hjälper honom både med förvaltning och med att leta nya, intressanta fastigheter. Det har lett till att Jyrki Mäki på kort tid har fördubblat sitt skogsinnehav, och i dag äger han, tillsammans med sin familj, omkring 150 hektar skogsmark, främst i södra Finland. Och mer ska det bli.

– Det här är en bra början, och jag har även börjat titta på skog här i Estland. Men vi tar en sak i taget, säger han.

JYRKI MÄKI BERÄTTAR att hans vision framåt är att äga mycket skog och att förvalta den på ett hållbart och långsiktigt sätt.

– Alla intäkter som skogen kommer att ge vid avverkning kommer jag att återinvestera eller använda till att utöka mitt

innehav, säger han och tillägger att han dock inte har några planer på att avverka maximalt för att få ut så mycket pengar som möjligt på kort tid. Tvärtom. Hans skogar ska vara levande och han vill sköta dem som olikåldriga bestånd.

– Det kanske kostar lite mer att sköta sin skog på det sättet, å andra sidan tror jag att det lönar sig i längden. Samtidigt har jag full förståelse för att olika skogsägare har olika behov och mål med sin förvaltning. Var och en måste få sköta sin skog på sitt sätt. Det finns inga rätt eller fel, säger han.

UTÖVER VILJAN ATT utöka sitt skogsinnehav har Jyrki Mäki även som mål att lära sig mer om skogsbranschen. Nyligen var han i Helsingfors för att delta i ett seminarium som Skogssällskapet arrangerade i samarbete med Ernst & Young.

– Jag försöker att lära mig nytt hela tiden, och jag läser ganska mycket och tar del av nyheter. Det här seminariet handlade till stor del om utvecklingen av skogsfastighetsmarknaden, både i Sverige, Finland och Baltikum. Det var mycket givande och jag är överlag väldigt nöjd med samarbetet med Skogssällskapet.

FÖR JYRKI MÄKI handlar intresset för skogen till stor del om det affärsmässiga – att skapa värde för kommande generationer.

– Jag och min fru har fyra barn och även om de inte är så intresserade av skogen i dag så tror och hoppas jag att de i framtiden kommer att tycka att de här

investeringarna var bra. Jag hoppas att de om sisådär 30 år kommer att säga att deras pappa var klok!

Han tillägger dock att det affärsmässiga verkligen inte är allt. De ”mjuka” värdena är också väldigt viktiga.

– Det roligaste med skogen är nog att bara få vistas i den, plocka bär och svamp, och att jaga. Många frågar mig vad det är för skillnad på att gå i sin egen skog och att gå i någon annans skog. Vi har ju allemansrätten i Finland. Men för mig är det skillnad. Det är en fin känsla att äga skog som inte riktigt går att förklara, säger han. 🍄

Jyrki Mäki

- > ÅLDER: 57 år.
- > FAMILJ: Fru och fyra barn.
- > BOR: Tallinn.
- > INTRESSEN: Jakt, segling, skog och jordbruk.

”Var och en måste få sköta sin skog på sitt sätt. Det finns inga rätt eller fel.”

Jyrki Mäki.

B Posttidning

Returadress
Skogssällskapet
Ulls väg 29 A
756 51 Uppsala

NYTT MEKANISKT
MEDEL MOT SNYTBAGGE

Stoppa snytbaggen

Woodcoat – det mest kostnadseffektiva,
mekaniska snytbaggesskyddet på marknaden

Woodcoat

MEKANISKT SNYTBAGGESKYDD

Ett mekaniskt och miljövänligt snytbaggesskydd som får användas inom både FSC och PEFC. Produkten består av kiselmjöl och bindemedel och den är sprutbar i såväl plantskola som i fält. Behöver ej värmas vid applicering och är mycket skonsam mot plantorna jämfört med många andra mekaniska skydd, (SLU, Asa).

Läs mer om Woodcoat
på www.interagroskog.se

Interagro
SkogAB

VAR MED OCH RÄDDA LIV

Ge en gåva på redcross.se

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

När du ger en gåva kommer dina uppgifter
att behandlas av Svenska Röda Korset.
Läs mer på www.redcross.se/personligintegritet

 Svenska Röda Korset